

Werken aan toekomstbestendige scholen

KOERSPLAN

*De onderwerpen in deze nieuwsbrief zijn gekoppeld aan onze **strategische koers 2023 - 2025**.*

Hierin beschrijven wij onze ambities en doelen voor de komende jaren.

De artikelen in de nieuwsbrief geven een beeld van de wijze waarop beleid een weg vindt naar de scholen.

INHOUD

- [Schaakteam de Akker bereikt halve finale NK schaken voor scholen](#)
- [Kwaliteitslabel voor steengoed onderwijs](#)
- [CBS De Akker viert honderdjarig bestaan](#)
- [HPS in actie: samen werken aan hoogwaardig onderwijs](#)

Burgerschap 2.0

Het zal de nieuwsbrief van januari 2023 geweest zijn, waarin ik mij niet persé positief heb uitgelaten over het verplichte burgerschapsonderwijs. Niet dat ik iets heb tegen burgerschap, zeker niet zelfs. Onze primaire taak is immers kinderen te helpen ontwikkelen tot zelfstandige kritische burgers die later een zelfstandige plek in de samenleving in kunnen nemen. Onze taak is dus vooral gericht op burgerschap.

Mijn bezwaar zit hoofdzakelijk in het karakter van dat verplichte burgerschapsonderwijs, waarbij we leerlingen onder meer de grondbeginselen van onze democratische rechtstaat moeten bijbrengen. In het kader van die democratie zijn we inmiddels een tweetal verkiezingen verder. Vorig jaar mochten we naar de stembus voor de Tweede Kamer en onlangs nog voor het Europees Parlement. Het resultaat liegt er niet om en de opbrengst is al evenmin te negeren. Aan mezelf merk ik dat in reactie hierop zich een toenemende sympathie voor burgerschapsonderwijs begint te vormen. Ik zal proberen uit te leggen hoe dat zit. In het coalitieakkoord op hoofdlijnen bijvoorbeeld hebben de winnaars van ons democratisch bestel elkaar gevonden in een griezelig perspectief. Helaas zonder visie op de samenleving, of dichter bij huis, op het onderwijs. Niet eens zozeer vanwege de plicht om lesmateriaal 'politiek neutraal' te maken en lentekriebels (seksuele voorlichting) te neutraliseren. Hoewel volstrekt overbodig om deze details op te nemen in nota bene een hoofdlijnen akkoord, zit de zorg wat mij betreft elders.

We zien immers al jaren de onderwijsresultaten dalen, net als onze plek op de internationale onderwijsranglijst. Voor de voetballers onder ons: 'we' staan inmiddels halverwege het rechterrijtje. Die positie gaat overigens hand in hand met de omvang van de rijksbekostiging voor het onderwijs, want ook dat bevindt zich op een plek in de ranglijst waar de nacompetitie lonkt.

Los van de ranking zou het wellicht van visie kunnen getuigen, wanneer een overheid stimulerende maatregelen gaat nemen om het bekritiseerde begrijpend lezen naar een hoger niveau te helpen tillen. Maar in plaats daarvan wordt het lezen ontmoedigd en worden boeken duurder gemaakt. Voor grote groepen in onze samenleving wordt de afstand tot boeken daardoor alleen maar groter. Voor onze gemeenschappelijke opgave met betrekking tot het versterken van de leesvaardigheid gaat dat niet helpen vrees ik.

Maar boeken zijn er niet alleen om het lezen te verbeteren. Boeken informeren, verbeelden, vermaken of stellen zaken aan de kaak. Dat wordt nu voor een deel van ons onbereikbaar gemaakt. Bovendien wordt er flink gekort op publieke omroepen en wordt objectieve nieuwsgaring minder gemakkelijk gemaakt. Want niet alleen boeken worden duurder, ook kranten moeten het ontgelden, evenals musea, kunst, cultuur en educatieve uitjes. Plat vermaak daarentegen blijft gelukkig wel betaalbaar. Een mogelijk gevolg kan zijn dat er nog minder gelezen gaat worden en dat de kritische blik op de samenleving en op de overheid vanuit onafhankelijke journalistiek langzaam onder het deksel van de prullenbak gaat verdwijnen. Een zorgelijk perspectief lijkt me.

Niet minder zorgelijk is het onderzoek dat Nieuwsuur begin juni publiceerde over de houding van jongeren tegenover de democratie. Maar liefst één op de drie jongeren in Europa blijkt geen vertrouwen te hebben in de democratie. Zij zien de democratie als een te traag werkend organisme dat onvoldoende in staat is de uitdagingen van deze tijd aan te pakken. Deze groep voelt sympathie voor een meer dictatoriaal bestuur. Een sterke leider die van doorpakken weet en geen rekening hoeft te houden met allerlei burgerrechten, verdragen en wetgeving. Tellen we dit op bij het hoofdlijnen akkoord van onze nieuwe regeringscoalitie, dan zien we een ontwikkeling naar democratisch afgeschafte vrijheid.

Ik denk dat het tijd is voor een verstevigd fundament met burgerschapsonderwijs. Onderwijs waarin we de waarden van onze vrijheid over het voetlicht brengen, waarin we meegeven hoe we ons tot elkaar kunnen verhouden en hoe we in gezamenlijkheid een fijne samenleving bouwen gebaseerd op vertrouwen, kritisch vermogen en democratische grondbeginselen in de hoop het tij nog te kunnen keren. Burgerschap 2.0 noem ik dat.

Alfred Vos
Directeur-bestuurder

Schaakteam De Akker bereikt halve finale NK schaken voor scholen

Op CBS De Akker in Oosterwolde weten ze: schaken is leuk, spannend en leerzaam! Iedere partij is anders en het oplossen van een ingewikkeld schaakprobleem kan zorgen voor een gevoel van euforie. Onderzoek toont aan dat schaken kan helpen bij het trainen van het geheugen en het verbeteren van de concentratie en het probleemoplossend vermogen. Reden genoeg om leerlingen de mogelijkheid te geven het spel te leren kennen.

Schaakschool

“De Akker is een schaakschool,” vertelt meester Berry, conciërge en administratief medewerker op CBS De Akker en SWS De Nijewier. “We deden altijd mee aan het Remco Heite (school)schaaktoernooi. Maar dit raakte een beetje in het slop toen de (oud)leerkrachten die de leerlingen schaakles gaven er om diverse redenen mee stopten en er geen vervanging was. Ik heb toen aangegeven dat ik het wel wilde overnemen.” En zo blies Meester Berry het schaken op De Akker nieuw leven in.

Schaakles

Leerlingen van de midden- en bovenbouw kunnen zich ieder jaar in november aanmelden voor schaakles, waarna er op maandagmiddagen na schooltijd een half uur geoefend wordt in kleine groepjes. “We werken toe naar het Remco Heite schoolschaaktoernooi dat ieder jaar in februari wordt gehouden, het ene jaar op het

Lindecollège in Wolvega en het andere jaar op het Stellingwerfcollege in Oosterwolde,” vertelt Berry. In de periode dat we oefenen, van november tot en met januari, wordt vanzelf duidelijk welke kinderen mee willen doen aan het schoolschaaktoernooi.

Doelen stellen

Dit schooljaar hadden de schaakleerlingen van De Akker een duidelijk doel voor ogen: met minstens één team de top vijf halen van het Remco Heite schaaktoernooi en het beste team zijn van Ooststellingwerf om daarmee een ticket te verdienen voor het Fries Kampioenschap. Chequiño, Benjamin, Jilles en Fabian vertellen trots dat beide doelen zijn gehaald. Samen met hun teamgenoot Thijn (die vanwege ziekte niet bij het interview kon zijn) vormen zij het meest ervaren schaakteam van de school.

Eigen redenen

De jongens hebben allemaal hun eigen reden om te schaken. “Ik vind schaken een grappige sport,” vertelt Fabian. “Ik heb het geleerd van Jilles. Hij was zo enthousiast dat ik ook enthousiast werd.” “Ik word rustig van schaken,” zegt Jilles. “Je moet je tijdens een partij goed concentreren, anders lukt het niet.” Chequiño vindt het leuk om zijn tegenstander met slimme zetten helemaal in te maken. En Benjamin houdt van de diversiteit van het spel. “Ieder schaakstuk kan en mag andere dingen doen op het bord.” “Dat maakt het een leuk denkspel,” vult Fabian aan. “Er zijn iedere keer weer nieuwe mogelijkheden. Daarom is het ook leuk om les te krijgen in schaken. Want dan leer je er steeds meer over.”

Toernooi

De Akker deed met drie teams mee aan het Remco Heite schaaktoernooi waar zesendertig teams van basisscholen uit Oost- en Weststellingwerf het tegen elkaar opnamen. Het team van Chequiño, Jilles, Fabian, Benjamin en Thijn werd vierde. Van alle teams uit Ooststellingwerf waren ze de beste. Deze combinatie leverde een ticket op voor het Fries Kampioenschap waar ze van de zestien deelnemende teams eindigden als derde.

Een topprestatie waardoor ze mochten meedoen aan de halve finale van het Nederlands Kampioenschap schaken voor scholen in Arnhem. Hier deden tweeëndertig teams aan mee. En hoewel de jongens nog best wat partijen wisten te winnen, eindigden ze niet bij de eerste twaalf die door mochten naar de finale. Maar dat mocht de pret niet drukken. De ervaring van een groot toernooi was ook heel wat waard.

Belevenis

Zo'n groot kampioenschap was een hele belevenis. Chequiño vond het bijzonder om mee te maken. "Het was heel druk maar ook heel stil," vertelt hij. "Want tijdens de partijen mag er niet gepraat worden." "Je mag geen enkele tip of aanwijzing geven aan je teamgenoten, ook niet met gebaren," benadrukt Jilles. "Als de scheidsrechter dat hoort of ziet, word je gediskwalificeerd. Maar we deden het stiekem toch."

Afleiding

De jongens hadden tijdens het toernooi voor hun eigen afleiding gezorgd. Tussen de partijen door traptten ze een balletje op het schoolplein.

Schaakpartijen kunnen heel lang duren. Op het scholentoernooi zijn er daarom aangepaste regels. Iedereen speelt zeven partijen van maximaal 25 minuten. Wanneer een partij in die tijd niet is beslist dan bepaalt de scheidsrechter welke speler het wedstrijdpunt krijgt.

"Schaken is een denksport," vertelt Benjamin. "Je bent een half uur heel aandachtig bezig. Tussendoor lekker bewegen is heel fijn om even te ontspannen. Dan kun je weer fris aan de volgende partij beginnen."

'Schaken leert je belangrijke levenslessen'

Tips voor nieuwe schakers

Voor kinderen die willen leren schaken of net zijn begonnen hebben de jongens nog een paar handige tips. Jilles adviseert om niet te snel te zetten. "Je moet natuurlijk wel binnen de tijd een zet doen, maar het is de kunst om je niet te laten opjagen door de klok." Dat vindt ook Benjamin. "Niet gaan haasten. Eerst nadenken, dan doen." Chequiño probeert tijdens het schaken zijn tegenstander onzeker te maken door zelfverzekerd zijn stukken te plaatsen en door zijn tegenspeler strak aan te kijken. Schaken is immers ook een tactisch spel waarbij meer komt kijken dan alleen het verplaatsen van stukken op het bord. "Met je lichaamshouding en een zelfverzekerde uitstraling kun je een ander imponeren en uit zijn of haar spel halen."

Meester Berry sluit af met een laatste observatie. "Bij schaken is het niet belangrijk of je wint of verliest," zegt hij. "Het gaat om je houding. Probeer jezelf te verbeteren, leer van je fouten, denk vooruit. Deze vaardigheden helpen om een betere schaker te worden maar helpen ook om weerbaar te worden in allerlei dagelijkse situaties. Schaken is niet alleen een leuk spel, het leert je belangrijke levenslessen."

•

Kwaliteitslabel voor steengoed onderwijs

Onderwijskwaliteit is een terugkerend punt op de politieke agenda. Vaak wordt gesproken over de resultaten op lezen, taal en rekenen, maar een schoolorganisatie omvat meer dan toetsresultaten. Voor een goede basiskwaliteit van onderwijs zijn uitstekende leerkrachten, goede directeuren en capabele bestuurders net zo belangrijk. Een kwaliteitslabel voor schoolbesturen draagt bij aan het realiseren van uitstekend onderwijs voor alle leerlingen.

Tegengeluid

Het kwaliteitslabel is een initiatief van de BesturenRaad, voortkomend uit het traject "High Performing Schools", en is bedoeld als een tegengeluid richting de politiek. Door duidelijke afspraken te maken over de maatschappelijke opdracht van het onderwijs en de bestuurlijke rol van onderwijsbesturen, zorgt het label voor een betere positionering van deze besturen. Tegelijkertijd biedt het bestuurders een houvast om de onderwijskwaliteit binnen de hele organisatie te verbeteren. De continue verbetering van de onderwijskwaliteit staat centraal en daarmee gaat het label verder dan de landelijke ontwikkeling rondom een accreditatiesysteem en een beroepscode voor onderwijsbesturen. Deze landelijke initiatieven dragen louter bij aan de legitimering van de rol van bestuurders, maar daar gaat het in de kern niet om. Wij staan voor hoge onderwijskwaliteit en juist daar is het label voor bedoeld. Hiermee gaan we dus een stap verder dan de landelijke ontwikkeling.

Gelijkwaardige positie

Door zelf de regie te nemen organiseren schoolbesturen een gelijkwaardige positie ten opzichte van het ministerie van Onderwijs en de Inspectie van het Onderwijs. De middelen vanuit het ministerie kunnen hierdoor effectiever worden benut. Het label helpt niet alleen de onderwijskwaliteit te verhogen, maar maakt ook de verhouding tussen onderwijsbesturen, het ministerie van Onderwijs en de Inspectie van het Onderwijs duidelijker. Dit is nuttig bij onderhandelingen over bijvoorbeeld onderwijsbudgetten of de opleiding van personeel. Deze gelijkwaardigheid krijgt ook

binnen de organisatie zelf vorm. Naast de bestuurder zijn ook de Raad van Toezicht, de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en de directeuren betrokken. Zij ondertekenen allen het label.

De lat ligt hoog

Om het label te mogen voeren, moet een schoolbestuur voldoen aan hoge eisen:

- Schoolbesturen moeten werken vanuit wetenschappelijke inzichten.
- De focus op de scholen moet gericht zijn op de drie kerntaken van het funderend onderwijs, die in samenhang vorm moeten krijgen: onderwijs geven, onderwijs ontwerpen en onderwijs onderzoeken. Scholen zijn lerende organisaties. Niet alleen leerlingen leren, ook medewerkers leren van en met elkaar, in ontwikkelteams, op basis van wetenschappelijke inzichten, met als doel de onderwijskwaliteit te verhogen.
- De leerprestaties van de leerlingen liggen op een hoog niveau. Alle leerlingen die de school verlaten, moeten een hoog niveau bereiken in taal, lezen en rekenen en beschikken over een brede kennisbasis.
- Deelnemende besturen werken mee aan een auditinstrumentarium dat past bij de implementatie van het kwaliteitslabel en worden onderdeel van de auditcyclus.

In voorbereiding

Het kwaliteitslabel is in voorbereiding. Geïnteresseerde besturen hebben een intentieverklaring voor deelname getekend. Er is een opleidingstraject voor onderwijsbestuurders gestart. In het najaar is het projectplan gereed en start een pilot. Tjongerwerven is als een van de aanjagers bij de ontwikkeling van het kwaliteitslabel betrokken. ●

CBS De Akker viert honderdjarig bestaan

Op 21 januari 2024 bestond CBS De Akker in Oosterwolde honderd jaar. Dit bijzondere gegeven werd gevierd met het begraven van een tijdscapsule, gevuld met brieven die de leerlingen aan hun toekomstige zelf schreven. De grootse viering werd nog even bewaard voor een zonnige dag in de zomer. Op vrijdag 21 juni jl. was het zover. CBS De Akker verkeerde in een feestelijke stemming.

Vorbereiding

Leerlingen, medewerkers en ouders werkten in de weken voorafgaand aan de viering hard aan een feestelijk en afwisselend programma. Henrieke Berghuis, directeur van De Akker, blikt terug: "Iedere klas werd gekoppeld aan een tijdvak. In de aanloop naar de viering werkten de leerlingen over dit tijdvak wat uiteindelijk resulteerde in een soort 3D-tijdlijn."

"Om aan materialen te komen, deden we een oproep in ons eigen netwerk aan ouders en oud-medewerkers, maar ook via de lokale media. Mensen kwamen allerlei spullen brengen: oude schriftjes met prachtig handschrift, oude schoolboeken, handwerkjes, foto's van vroeger en zelfs de letters CVO die ooit aan de gevel hingen. Deze letters stonden voor Christelijk VolksOnderwijs, de allereerste naam van de school. Ook aan schoolbank.nl hebben we veel gehad."

De leerlingen van de leerlingenraad

Verkleed naar school

"De stemming zat er goed in", vertelt Henrieke. "Op de feestdag kwamen alle kinderen en leerkrachten verkleed naar school in kostuums uit de tijd van Ot en Sien. Ouders hadden het schoolplein sfeervol versierd met slingers van reepjes stof. De schooldag werd gevuld met oud-Hollandse spelletjes, waarbij vooral knikkers populair was. Er is zelfs een heuse knikkerbak binnengebracht waarin je al je knikkers netjes kunt sorteren", zegt Henrieke. "Voor alle kinderen was er na afloop een zakje knikkers om mee te nemen naar huis."

Officieel programma

Om drie uur startte het programma voor oud-leerlingen en oud-medewerkers met een openingswoord van Henrieke, gevolgd door een speech van burgemeester Jack Werkman. "Heel mooi was de bijdrage van domina Romella Halussy", zegt Henrieke. "Zij is afkomstig uit de Molukse gemeenschap van Oosterwolde en vertelde uit eigen familieherinneringen over de ervaringen van de Molukse kinderen die de school bezochten. In Oosterwolde was een Molukse woonwijk gebouwd, en de kinderen werden met een speciale bus naar de school gebracht." Oud-directeur van de school, Gerrit Hummel, wist deze leerlingen goed op te vangen, mede door zijn ervaring als leerkracht in Appingedam, waar in 1960 de eerste nieuw gebouwde Molukse woonwijk werd opgeleverd.

Nieuw Akkerlied

De officiële opening werd afgesloten met de presentatie van het '100 jaar de Akker lied' door de leerlingen van de leerlingenraad. Zij

vertelden hoe leuk het is om iedere dag naar De Akker te gaan en hoe trots ze zijn op hun school. Het nieuwe schoollied, gemaakt door stichting De Kortsluiting in samenwerking met de leerlingen, zal voortaan worden gezongen bij belangrijke momenten zoals maandvieringen, jaarlijkse feesten en bijvoorbeeld de Koningsspelen.

Ophalen van herinneringen

Daarna was er tijd voor informeel samenzijn en het ophalen van herinneringen. De presentaties van de tijdsperiodes in de lokalen brachten mensen snel in de sfeer van toen. Veel oud-leerlingen herinnerden zich bijvoorbeeld dat ze vrij kregen omdat het krijtbord in de klas van meester Hoogeveen van de muur viel. Ook herinnerden ze zich hoe de kinderen van de familie Van Oord soms naar huis werden gestuurd om inkt te halen, omdat de familie een winkel had die schoolmaterialen leverde.

De reünie trok ongeveer 350 belangstellenden. “Door de inzet van ouders medewerkers en niet te vergeten onze sponsors werd het een

geweldig feest. Heel fijn dat iedereen zo betrokken was”, lacht Henriëke.

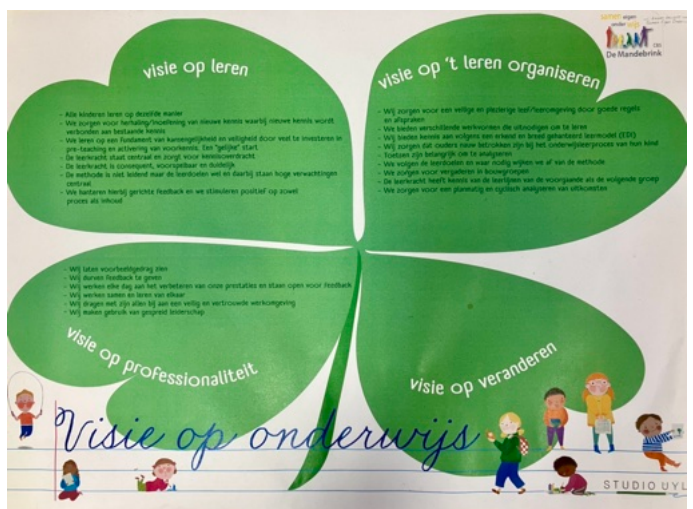
De school kijkt terug op een geslaagde viering en is helemaal klaar voor de volgende honderd jaar! •

HPS in actie: samen werken aan hoogwaardig onderwijs

Jerry Djoegan, directeur van CBS De Mandebrink in Appelscha is blij met het HPS-traject (High Performance Schools). Hij noemt het een moedig besluit van het schoolbestuur. Het is namelijk niet niks om een traject van twee jaar met alle scholen van de stichting aan te gaan. Dat iedereen meedoet, maakt het extra krachtig en bijzonder.

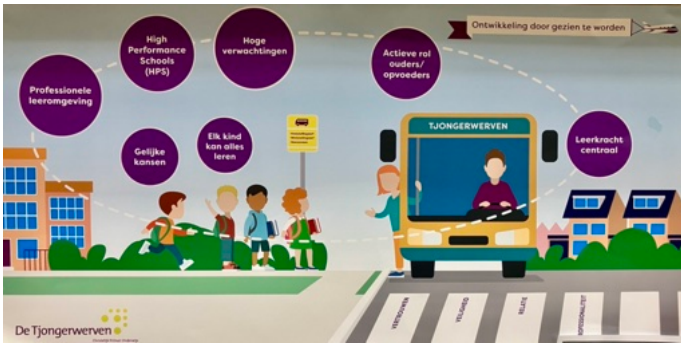
Een rustige en uitnodigende sfeer

Op CBS De Mandebrink merkt het team al positieve veranderingen. De sfeer is er rustig, gemoedelijk en uitnodigend, maar sinds de invoering van HPS valt dit nog meer op. Bezoekers van buitenaf benoemen regelmatig de fijne sfeer en het prettige leerklimaat. Dit bevestigt dat de gezamenlijke inspanningen hun vruchten beginnen af te werpen.

Samenwerking met Academica

Sinds januari 2023 werken alle scholen van de Tjongerwerven aan het ontwikkelen van een professionele cultuur, begeleid door Academica, University of Applied Sciences. Iedereen zet

zich in om zich de HPS-methodiek eigen te maken en de scholen verder te ontwikkelen. Na anderhalf jaar ziet CBS De Mandenbrink de eerste effecten van deze aanpak.

Het uitgangspunt van HPS

“Het uitgangspunt van HPS is dat alle kinderen alles kunnen leren”, vertelt Jerry. “Vanuit deze gedachte motiveren we de leerlingen en

besteden we veel aandacht aan effectieve kennisoverdracht en oefening.

We werken in kleine stapjes met veel herhaling. Nieuwe kennis voegen we pas toe als de voorgaande stof goed geautomatiseerd is. Deze gestructureerde aanpak zorgt voor voorspelbaarheid en rust in de klas.”

Kritisch naar lesmethodes kijken

“HPS dwingt ons om kritisch te kijken naar onze lesmethodes”, gaat Jerry verder. “De kerndoelen zijn leidend, niet het aantal behandelde lessen. We stellen ons steeds de vraag: wat is essentieel en wat is ballast? Hierdoor schrappen we alles dat niet bijdraagt aan het behalen van de kerndoelen, wat leidt tot minder afleiding en meer tijd voor overdracht van noodzakelijke kennis.”

Promotiefilmpje over HPS

“Omdat we als team zeer positief zijn over HPS, werkten we mee aan een promotiefilmpje.” Een medewerker van Academica interviewde de leidende coalitie (de directeur, de kwaliteitscoördinator en twee leerkrachten) over hun ervaringen en de wijze waarop HPS zichtbaar is in de school. Daarnaast werden beelden gemaakt in de klassen en rondom de school. “We hopen dat dit filmpje ertoe bijdraagt dat meer schoolbesturen en scholen dit traject zullen omarmen. We zijn heel nieuwsgierig naar het eindresultaat. Het filmpje wordt opgeleverd in het derde kwartaal van 2024.”

‘We stellen ons steeds de vraag: wat is essentieel en wat is ballast?’

Uniformiteit en inspiratie

“We hopen dat het filmpje goed duidelijk maakt dat het echt de moeite waard is om met alle scholen van een schoolbestuur dit traject te doorlopen”, vertelt Jerry enthousiast. “Op bestuurlijk niveau zorgt HPS voor strategische uniformiteit binnen onze stichting. Op schoolniveau werkt het kwaliteitsverhogend en brengt het ons terug naar de essentie van onderwijs. De ontwikkeling komt niet van bovenaf maar uit de leerkrachten zelf, wat ruimte geeft en enorm inspirerend is. Dit gunnen we al onze collega’s.” ●

Kind (3): 'Ik wil gaan schaken
met jou.'

Mama: 'Misschien is dat nog een
beetje te moeilijk.'

Kind: Dan leg ik het je toch even
uit?'

- Omdenken -

Deze nieuwsbrief is gemaakt in opdracht van stichting
De Tjongerwerven.

CONTACT

Stichting de Tjongerwerven

Herenweg 27

8435 WN Donkerbroek

Telefoon: 0516 423024 (ma t/m do)

E-mail: cpo@tjongerwerven.nl

TEKST EN REDACTIE

Kim van Steenwijk

VORMGEVING

Kim van Steenwijk

FOTO'S

Kim van Steenwijk

Pixabay

Aan deze nieuwsbrief werkten mee:

Alfred Vos, *directeur-bestuurder De Tjongerwerven*

Jerry Djoegan, *directeur CBS De Mandebrink*

Henriëke Berghuis - Groenewold, *directeur CBS De Akker*

Berry Oosterhof, *coach schaakteam CBS De Akker*

Fabian, Jilles, Benjamin en Chequiño, *leerlingen
schaakteam CBS De Akker*

Leerlingen van de leerlingenraad, *CBS De Akker*